

FILOLOGIJA 74, Zagreb 2020.

IN MEMORIAM

Odlazak dvoje hrvatskih frazeologa

Josip Matešić (1927.–2020.)

Antica Menac (1922.–2020.)

Proljeće 2020. godine bilo je kobno za dvoje lingvista koji su utrli put hrvatskoj frazeologiji. 25. ožujka u 93. godini napušta nas Josip Matešić, a 24. travnja u 98. godini – Antica Menac.

Krajem šezdesetih godina prošloga stoljeća, gotovo istovremeno, A. Menac i J. Matešić zainteresirali su se za tada relativno novu lingvističku disciplinu i sa skupinom kolega započeli sastavljati frazeološke rječnike. Svatko u svojem gradu. Tako je u Zagrebu 1979. i 1980. objavljen prvi dvojezični frazeološki rječnik (*Rusko-hrvatski ili srpski frazeološki rječnik* autorice i redaktorice A. Menac), dok je prvi jednojezični frazeološki rječnik (*Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika* J. Matešića) nastajao u Mannheimu, ali je 1982. godine tiskan u Zagrebu.

Paralelno s frazeografskim radom oboje su se u znanstvenim člancima doticali različitih aspekata proučavanja kako hrvatskih frazema, tako i frazema drugih slavenskih (najčešće ruskog) i neslavenskih jezika.

I tako je pokrenut hrvatski frazeografsko-frazeološki kotač.

Kako bismo im se barem donekle odužili, mi, hrvatski frazeolozi druge, treće i ine generacije, posvetili smo im zbornik *Slavenska frazeologija i pragmatika* objavljen 2007. godine, godine kad su slavili 85. odnosno 80. rođendan. Zbornik sadržava radove sudionika međunarodnoga znanstvenog skupa održanog na otoku Rabu, u gradu Rabu, od 17. do 19. rujna 2006. godine. Na skupu su sudjelovali frazeolozi iz 16 zemalja (Rusije, Ukrajine, Bugarske, Makedonije, Srbije, Crne Gore, Slovenije, Poljske, Češke, Slovačke, Mađarske, Austrije, Njemačke, Danske, SAD-a i, naravno Hrvatske).

Međutim, imena Antice Menac i Josipa Matešića znana su i u mnogim zemljama Europe, njihov se doprinos ne zadržava u granicama Hrvatske. Stoga su im 2017. godine, kad su obilježili 95. odnosno 90. rođendan, europski frazeolozi posvetili kolektivnu monografiju *Славянская фразеология в современных СМИ (публицистический дискурс)*, u kojoj

su objavljeni radovi 30 frazeologa iz različitih frazeoloških centara Europe i Azije. Članci su rezultat održanih izlaganja na Frazeološkoj sekciji u okviru XLV. međunarodne filološke konferencije (Sankt-Peterburg, 14.–21. ožujka 2016.).

JOSIP MATEŠIĆ (1927.–2020.)

S prof. Josipom Matešićem upozнала sam se kad su se već dobro izlizale stranice moga primjerka *Frazeološkoga rječnika hrvatskoga ili srpskog jezika* i kada sam već sa sigurnošću znala da su frazeologija i frazeografija moj znanstveni izbor. Sudjelovala sam u radu frazeološke konferencije u Poljskoj i sa zanimanjem promatrala frazeologe čija sam imena znala iz pročitanih radova i monografija. I tada je došao prof. Matešić, uzeo me za ruku i odveo do vodećeg ruskog frazeologa Valerija M. Mokienka, predstavio me i zamolio ga da mi pomogne bude li potrebno.

Kasnije smo se J. Matešić i ja susretali na mnogim frazeološkim konferencijama u raznim europskim zemljama. Uvijek ga je zanimalo što se događa u Hrvatskoj, čime se bave frazeolozi, koji se rječnici sastavljaju. Naš je zadnji susret na znanstvenom skupu bio u gradu Rabu 2006. godine. U Rab sam, kao organizatorica, stigla dva dana prije početka samoga skupa. I prof. Matešić je već bio tamo. Pomađao mi je u obavljanju preostalih organizacijskih poteza, zajedno smo birali menije, pregledavali dvorane u kojima će se održavati sekcije, provjeravali smještajne kapacitete...

A posljednji smo se put vidjeli na predstavljanju zbornika s rapske konferencije *Slavenska frazeologija i pragmatika*. Bilo je to proljeće 2008. Doputovao je u Zagreb. Bio je i uzbuđen i razdragan, i, činilo mi se, ponosan što je zbornik posvećen njima dvoma, prvim hrvatskim frazeolozima – Antici Menac i Josipu Matešiću.

Nakon toga smo se dopisivali i uvijek je pitao što radim, na kojoj sam konferenciji bila, kako su kolege u Rusiji i drugim europskim frazeološkim centrima. A onda su prestala stizati pisma i saznala sam da se prof. Matešiću zdravlje pogoršalo.

Josip Matešić rođen je 4. rujna 1927. godine u Kaptolu nedaleko od Slavonske Požege. Osnovnu školu pohađa u Kaptolu, a Klasičnu gimnaziju u Zagrebu. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomira VIII. grupu (za narodni jezik i književnost), ruski i njemački jezik. Od 1954. do 1956. godine (s prekidima zbog odlaska u inozemstvo) radi kao asistent na Akademiji za kazališnu umjetnost u Zagrebu. Od 1957. do 1959. kao stipendist studira slavistiku, istočnoeuropsku povijest i germanisti-

ku na sveučilištima u Münsteru i Erlangenu kod prof. Lettenbauera, prof. Burgera, prof. Triera, prof. Rimscha. 1959. godine na Filozofskom fakultetu u Erlangenu brani disertaciju pod naslovom *Die Erlanger Liederhandschrift – Sprachliche Untersuchung*. Zatim se vraća u Zagreb gdje nastavlja raditi kao asistent, a 1962. postaje docent. 1963. godine radi kao lektor za južnoslavenske jezike i književnosti u Institutu za slavistiku Sveučilišta u Gießenu, a 1968. – kao asistent u Slavenskom seminaru Sveučilišta u Fribourgu u Švicarskoj. Tamo i habilitira s temom *Der Wortakzent in der serbokroatischen Schriftsprache*. U ljetnom semestru 1969. radi u Seminaru za slavensku filologiju Sveučilišta u Göttingenu u zvanju izvanrednog profesora, a već u zimskom semestru akademske godine 1969./1970. postaje redoviti profesor i direktor Slavenskog seminara Sveučilišta u Mannheimu. Tamo upotpunjuje studijski program slavistike i uvodi studij kroatistike za stjecanje magisterija znanosti. Nakon odlaska prof. Jakschea Josip Matešić, unatoč stalnim financijskim poteškoćama, uspijeva održati katedru. Zaslužan je za njezin razvoj i popularnost među studentima, a ubrzo uspostavlja suradnju i s mnogim institucijama u Južnoj i Istočnoj Europi. 1973. godine inicira osnivanje ogranka Društva Jugoistočna Europa (Südosteuropa Gesellschaft) sveučilišta Mannheim – Heidelberg.

Dopisni je član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Kraljevske akademije umjetnosti i znanosti u Göteborgu (Švedska), član je MAPRJAL-a, društva Des Deutschen Slavisten Verbandes.

U središtu se znanstvenog interesa Josipa Matešića nalaze slavistika, frazeologija, leksikografija, frazeografija, akcentologija, pitanja južnoslavenskih književnosti i njihove veze s ruskom književnošću. Sudjelovao je u radu mnogih znanstvenih skupova diljem svijeta, napisao oko 120 znanstvenih članaka koji su objavljeni u stručnim časopisima i zbornicima mnogih europskih zemalja.

Zaslugom Josipa Matešića Mannheim postaje frazeološkim centrom u kojem djeluje mannheimska frazeološka škola. Tamo nastaju i pionirska frazeografska djela: uz pomoć svojih suradnika J. Matešić sastavlja prvi jednojezični frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika (1982.) s oko 12 000 frazema. Suautor je i redaktor *Hrvatsko-njemačkog frazeološkog rječnika* (1988.) s preko 18 000 hrvatskih frazema i njihovim njemačkim ekvivalentima, a uređuje i *Rusko-njemački frazeološki rječnik (Russisch-Deutsches Phraseologisches Wörterbuch, 1999.)*.

Objavljuje i brojne znanstvene članke na različite frazeološke teme, a oni čine oko trećinu od ukupnoga broja tiskanih znanstvenih radova. Tako obrađuje vrlo važnu temu frazeološke sinonimije i varijantnosti (npr. *O si-*

nonimiji frazema, 1978.), analizira poredbene frazeme (npr. *O poredbenom frazemu u hrvatskom jeziku*, 1979.), u suodnos stavlja tvorbu frazema i tvorbu riječi (*Tvorba frazema prema tvorbi riječi u hrvatskom jeziku*, 1981.), raspravlja o stilu frazema (*Фразеологические единицы и стилистика*, 1982.), piše o lažnim prijateljima u frazeologiji (*Привидност katkad vara. O „faux amis“ u frazeologiji*, 1995.), o komunikacijskoj funkciji frazema (*О коммуникативной роли фразеологических единиц*, 1986.), s različitih aspekata uspoređuje hrvatsku frazeologiju s frazeologijom drugih slavenskih (uglavnom rusko-ga) i neslavenskih (najviše njemačkoga) jezika (npr. *Zur Problematik einer arealen Phraseologie (am Beispiel des Kroatischen, Deutschen und Russischen)*, 1985., u suautorstvu s J. Petermannom), bavi se frazemima u Bibliji (npr. *Ići od Poncija do Pilata*, 1998.) i u književnim djelima (npr. *Frazeološka antonimija u spjevu »Smrt Smail-age Čengića« Ivana Mažuranića*, 2000.). Dio je članka posvećen zastupljenosti frazema u rječnicima, kao i sastavljanju frazeoloških rječnika (npr. *Probleme der russisch-deutschen Phraseologie (am Beispiel der Erstellung eines phraseologischen Wörterbuchs)*, 1981., u suautorstvu s J. Petermannom, *К вопросу об оформлении фразем в словаре (на материале русской и немецкой идиоматики)*, 1987.). U više radova J. Matešić ističe važnost dijalektne frazeologije (npr. *O problemu dijalektalne frazeologije. O važnosti dijalektologije kao znanosti*, 1988., *Historijska frazeologija i dijalektologija u slavenskim jezicima*, 1998.).

Godine 1978. za trajanja Međunarodnog slavističkog kongresa u Zagrebu Josip Matešić je izabran za prvog predsjednika Komisije za slavensku frazeologiju pri Međunarodnom slavističkom komitetu. Tu funkciju obnaša punih 25 godina, nakon čega postaje njezinim počasnim predsjednikom. U kratkom osvrtu na rad J. Matešića kao predsjednika Komisije jedan od najistaknutijih europskih frazeologa Valerij M. Mokienko naglašava njegove velike zasluge u organiziranju godišnjih frazeoloških konferencija u mnogim europskim gradovima. Prva međunarodna konferencija o slavenskoj frazeologiji održana je 1981. godine u Mannheimu, a nakon nje slijedile su još mnoge u Poljskoj, Slovačkoj, Češkoj, Bugarskoj, Rusiji, Bjelorusiji, Ukrajini, Hrvatskoj. Nakon njih tiskani su zbornici radova i danas smješteni na policama brojnih europskih frazeologa. Tijekom konferencija dogovarani su zajednički projekti, rad na frazeološkim rječnicima, u radu sekcija i nakon njih komentirane su ideje za buduće članke, disertacije. I mi se, nastavlja V. M. Mokienko, sa zadovoljstvom i zahvalnošću prisjećamo prof. Matešića koji je zaslužan za te početne korake u zbližavanju frazeologa iz mnogih europskih centara i koji je dao veliki doprinos u stvaranju zajedništva i međusobnog razumijevanja.

Značajan je i leksikografski rad Josipa Matešića. Sastavio je prvi i zasad jedini odostražni rječnik hrvatskoga jezika (1965.–1967.), a jedan je od autora i redaktor velikoga *Njemačko-hrvatskoga univerzalnog rječnika* (2005.).

U jednoj je knjizi (*Der Wortakzent der serbokroatischen Schriftsprache*, 1970.) i u mnogim člancima obrađivao akcentološke teme.

Vrlo se aktivno bavio i govorom svoga požeškoga kraja (npr. *O govoru požeškog kraja*, 1957., *Proučavanje govora u Požeškoj dolini*, 1960., *Govor Požeške kotline*, 1974.), pa tako, između ostaloga, obrađuje teme ktetika (*Ktetici u požeškom kraju*, 1977.) i etnika (*Etnici u požeškom kraju*, 1977.), refleksa jata (*Refleks glasa ě u govoru požeškog kraja*, 1962.), akcenta i kvantiteta (*Neke osobine staroštokavske akcentuacije u Požeškoj kotlini*, 1966., *Akcentat i kvantiteta u govoru Požeške kotline*, 1977.) itd.

Josip Matešić pokazuje interes i za književne teme, pa se dotiče pitanja južnoslavenskih književnosti u usporedbi s ruskom. Tako objavljuje radove *Hrvatski narodni preporod i ruska književnost* (1983.), *Das Kroatische Drama und L. N. Tolstoj* (1982.), *Hrvatska moderna i F. M. Dostojevski* (1983.), a piše i o recepciji nekih južnoslavenskih pisaca na njemačkom govornom području (*O recepciji Andrićeva djela na njemačkom jeziku*, 1980.), o Vladimiru Nazoru (1991.), o »Pjesmi nad pjesmama« Janka Polića Kamova (1996.). Bavi se i slovenskom književnošću (*Slovenski simbolizam i književnost ruskoga simbolizma*, 1983., *O metafori u poeziji F. Prešerna na njemačkom jeziku*, 1981.).

Josip Matešić je predavao mnogim generacijama studenata slavistike u raznim zemljama (Hrvatska, Njemačka, Švedska, SAD, Kanada, Australija), a pod njegovim su mentorskim vodstvom napisani brojni magistarski radovi i doktorske disertacije. Kao gostujući profesor održavao je nastavu na mnogim europskim sveučilištima, u Australiji, Kanadi i SAD-u.

ANTICA MENAC (1922.–2020.)

Čini mi se da Anticu Menac znam oduvijek. Bila mi je profesorica na dodiplomskom i poslijediplomskom studiju, mentorica na magisteriju i doktoratu, dugogodišnja suautorica. Voljela sam slušati njezina predavanja na studiju. Bila su sustavna, jasno koncipirana, činila su zaokruženu cjelinu, misao je bila jasno i precizno formulirana.

A onda sam počela surađivati na njezinim projektima. Radilo se na frazeološkim rječnicima. Silno sam se trudila uvjeriti samu sebe da sam dorasla tom zadatku. U početku sam upijala sve profesoričine upute, a onda sam nekako postajala sve sigurnija, osjetila da mi profesorica vjeruje. Naše

su se male radne skupine sastajale u Berislavićevoj, u profesoričinu stanu. Kad bismo došli, već bi nas čekala vruća i mirisna kava te obavezne gric-kalice i slatkiši na stolu. Profesorica je točno znala što za koga od nas treba pripremiti, što najviše volimo. Prvo malo ćakule, a onda rad. I tako godinama. Tri rječnika. Kad smo predali rukopis trećega rječnika, odmah me pitala što ćemo dalje, na kojem ćemo sljedećem rječniku raditi. Pitanje me zateklo, nisam odmah znala odgovor. Ali sam nakon nekog vremena došla s prijedlogom, dogovorile smo se. Na žalost, zbog pogoršanog zdravstvenog stanja profesorica više nije sudjelovala u radu na tom rječniku.

Paralelno s radom u Berislavićevoj ja sam sastavljala i druge frazeološke rječnike s drugim kolegicama i kolegama, ali sam s profesoricom uvijek razgovarala o njihovoj koncepciji, konzultirala se kad bih nailazila na neke leksikografske probleme.

Mnogo smo razgovarale i o frazeološkoj teoriji. Kad bih se vraćala s nekog znanstvenog skupa, pričala sam joj kako je primljeno moje izlaganje, što ima nova u frazeološkoj Europi, kako su kolege. Profesoricu je zanimalo i kako napreduju moji doktorandi, “moja djeca”, koje ih teme privlače, čime se bave.

Nikad nije podizala glas. Uvijek je govorila smireno, a upravo je tom mirnoćom i strpljivošću u komunikaciji privlačila pozornost. I u poznim je godinama imala nevjerovatnu radnu energiju, koncentraciju i zadivljujuću memoriju.

Antica Menac je rođena u Splitu 11. srpnja 1922. godine, tamo je završila osnovnu školu i realnu gimnaziju. Maturirala je 1940. godine, a na Filozofskom je fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirala slavistiku (A-predmet: Ruski jezik i književnost, B-predmet; Hrvatski jezik sa staroslavenskim, C-predmeti: Poredbena slavenska gramatika, Jugoslavenske književnosti, Talijanski jezik). Tijekom studija radi kao korektorica, lektorica i novinarka u *Slobodnoj Dalmaciji*, a nakon studija zapošljava se kao urednica u izdavačkom poduzeću *Glas rada*, gdje uređuje knjige ruskih i hrvatskih autora. 1949. godine počinje raditi na Filozofskom fakultetu u Zagrebu kao asistentica prof. dr. sc. Stjepana Ivšića. 1957. godine boravi na šestomjesečnoj specijalizaciji u Moskvi, gdje posebnu pozornost posvećuje ruskoj sintaksi i fonetici. 1959. godine brani doktorsku disertaciju na temu *Besprijedložne i prijedložne konstrukcije s vremenskim značenjem u suvremenoj ruskoj i hrvatskosrpskoj jeziku*.

Na Filozofskom je fakultetu Sveučilišta u Zagrebu Antica Menac izabirana u sljedeća zvanja: 1961. godine u zvanje docenta, 1966. godine u zvanje izvanrednog profesora, 1973. godine u zvanje redovitog profesora. Ti-

jekom 24 godine bila je predstojnica Katedre za ruski jezik.

Godine 1975. postaje član suradnik u Jugoslavenskoj (danas Hrvatskoj) akademiji znanosti i umjetnosti, 1981. je izabrana za izvanrednog, a 1988. za redovitoga člana.

Antica Menac je bila potpredsjednica Hrvatskog filološkog društva, članica uprave, te predsjednica njegove Sekcije za strane jezike, zatim potpredsjednica i članica uprave Saveza slavističkih društava Jugoslavije i Saveza društava za strane jezike i književnosti Jugoslavije. Jedan je od osnivača Međunarodne asocijacije nastavnika ruskog jezika i književnosti (MAPRJAL), bila je dugogodišnja članica njezine uprave, a šest je godina obnašala funkciju potpredsjednice te asocijacije. Niz je godina predsjedala Međunarodnoj komisiji za problematiku udžbenika ruskoga jezika pri MAPRJAL-u.

Antica Menac je bila voditeljica nekoliko znanstvenih projekata. U okviru Zavoda za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu vodila je sljedeće projekte: *Leksikografski rad na području ruskog i ukrajinskog jezika*, *Istraživanje frazeologije u ruskom i hrvatskom književnom jeziku*, *Hrvatska frazeološka problematika*, *Kontrastivna analiza hrvatskog i ruskog književnog jezika*, *Kontrastivno proučavanje hrvatskog jezika prema stranim jezicima*, a u sklopu Zavoda za lingvistička istraživanja HAZU – projekte *Proučavanje hrvatske frazeologije i Hrvatska frazeologija*.

U središtu znanstvenoga interesa Antice Menac sljedeća su područja: fonetika, sintaksa, kontrastivna lingvistika, frazeologija i kontaktna lingvistika. S izlaganjima je sudjelovala na mnogim znanstvenim skupovima u Hrvatskoj i u inozemstvu, a njezinih je oko 90 članaka napisanih na hrvatskom, ruskom, njemačkom, engleskom, poljskom i češkom jeziku objavljeno u hrvatskim i inozemnim stručnim časopisima i zbornicima sa znanstvenih skupova.

A. Menac u svojim radovima analizira rusku intonaciju i stavlja je u suodnos s hrvatskom (*Iz problematike rečenične intonacije u ruskom jeziku*, 1963.; *Intonacijski tipovi u ruskom i hrvatskom književnom jeziku*, 1985.).

U područje sintakse ulazi, osim u doktorskoj disertaciji, i u istraživanjima vezanima za upotrebu dvostruke negacije s pridjevom trpnim (1953.), promjene u značenju i upotrebu prijedloga *kod* (1964./1965.), slavenski genitiv u suvremenom hrvatskom književnom jeziku (1978./1979.), partitivni genitiv u ruskom i hrvatskom književnom jeziku (1987.).

Krajem šezdesetih, odnosno početkom sedamdesetih godina 20. stoljeća Antica Menac zainteresirala se za frazeologiju. Svoje frazeološke anali-

ze temelji na teoriji ruske frazeologije, a u hrvatskim stručnim časopisima objavljuje prve članke na temu hrvatske frazeologije. Hrvatsku frazeološku problematiku stavlja i u kontekst frazeologije drugih slavenskih (u prvom redu ruskoga) i neslavenskih jezika. A. Menac se može smatrati utemeljiteljicom zagrebačke frazeološke škole, danas poznatom i priznatom kako u slavenskim, tako i u neslavenskim zemljama u kojima se lingvisti aktivno bave frazeologijom.

U mnogobrojnim znanstvenim radovima hrvatske je frazeme analizirala s brojnih aspekata. U prvim člancima piše o čvrstoj strukturi frazema i o mogućnosti zamjene sastavnica unutar njih (*O strukturi frazeologizma*, 1971.), o pojavnim oblicima frazema – fonetska riječ, skup riječi i rečenica. Govoreći pak o podrijetlu frazema, spominje u prvom redu nacionalne i posuđene frazeme, ali i područja odnosno izvore iz kojih su frazemi preuzimani ili temeljem čega su oblikovani (književna djela, usmena književnost, poslovice, različite znanosti i područja ljudske djelatnosti, žargoni itd.). Naglašava da je razgovorni stil karakterističan za veći dio frazeološkoga fonda, ali se može govoriti i o stilski neutralnim frazemima, s jedne strane, te vulgarizmima, s druge (npr. *Svoje i posuđeno u frazeologiji*, 1972.; *Neka pitanja u vezi s klasifikacijom frazeologije*, 1978.). Prva se u nas bavila i temom tautoloških frazeoshema (1980.). Dotiče se i frazemske sinonimije (*Iz problematike frazeološke sinonimije u ruskom i hrvatskom književnom jeziku*, 1982.). Antica Menac je proučavala i frazeme u djelima hrvatskih pisaca (Gundulić, Hektorović, Mažuranić, brački čakavski pjesnici), a dio je radova posvetila dijalektnoj frazeologiji (*Neki tipovi frazema sa sastavnicom čovik u bračkim čakavskim govorima*, 2007; *Rima u frazeologiji hrvatskih narječja*, 2016.).

U okvirima hrvatske leksikografije i frazeografije rad Antice Menac također se može promatrati kao pionirski. U koautorstvu s A. Koval sastavila je *Ukrajinsko-hrvatski ili srpski i hrvatsko ili srpsko-ukrajinski rječnik* (1979.), koautorica je i urednica dvosvečanog *Rusko-hrvatskog ili srpskog frazeološkog rječnika* (1979., 1980.), koautorica *Hrvatskoga frazeološkog rječnika* (2003., 2014.) i *Hrvatsko-ruskog frazeološkog rječnika* (2011.). Posebno treba istaknuti seriju *Mali frazeološki rječnici*, u kojima se pojavljuje kao koautorica i urednica. U njima je polazni jezik hrvatski, a ciljni su jezici ruski, ukrajinski, češki, slovački, poljski, slovenski, talijanski i francuski. Svjesna važnosti zapisivanja dijalektnih frazema (u ovom slučaju splitskoga govora), jedna je od autorica dvaju rječnika: *Frazeologija splitskoga govora s rječnicima* (2011.) i *Frazemi i poslovice u dalmatinsko-venecijanskom govoru Splita u 20. stoljeću* (2014.).

U sklopu projekta *Jezični dodiri u neposrednom i posrednom posuđivanju*

voditelja Rudolfa Filipovića bavila se proučavanjem anglicizama u hrvatskom i ruskom jeziku. Objavila je niz članaka (u koautorstvu s R. Filipovićem ili samostalno), u kojima analizira tipove adaptacije anglicizama u dvama slavenskim jezicima. Za područje kontaktne lingvistike posebno je važna njihova zajednička monografija *Engleski element u hrvatskom i ruskom jeziku* (2005.). U okviru projekta *Hrvatski u dodiru s europskim jezicima* Antica Menac piše o rusizmima u hrvatskom jeziku.

Važan je rad A. Menac na udžbenicima. Šezdesetih su godina prošloga stoljeća objavljena dva udžbenika ruskoga jezika po audiovizualnoj globalno-strukturalnoj metodi P. Guberine i P. Rivenca, pri čemu oni ne izlaze samo u Zagrebu, nego i u Parizu, Londonu, New Yorku i Stockholmu. Udžbenici uključuju pregled ruske gramatike, vježbe i rječnik. Sastavila je i nekoliko srednjoškolskih udžbenika ruskoga jezika, udžbenik za osnovnu školu, kao i dva priručnika za studente rusistike.

Velik je dio svoga radnog vijeka Antica Menac posvetila prijevodima. Prevodi niz prozних djela ruskih pisaca (npr. Uspenskoga, 1952.; Semjonova, 1978.; Babelja, 1980.; Olešu, 1980.), a posebno treba istaknuti prijevode ukrajinske poezije (npr. Ševčenko, 1965., 2014.; *Suvremena ukrajinska lirika*, 1988.; *Suvremena ukrajinska poezija*, 1996.; *Ukrajinska lirika*, 1998.). A. Menac je jedna od prevoditeljica dvojezičnoga izdanja izabranih pjesama S. A. Jesenjina (2016.), prepjevala je na hrvatski jezik i dio pjesama M. Cvetajevе i B. Pasternaka uključenih u dvojezična izdanja i objavljenih 2018. odnosno 2020.

Uredila je nekoliko knjiga prijevoda ruske proze, zbornika, frazeoloških rječnika. Dugi je niz godina bila član uredništva časopisa *Strani jezici* i *Filologija*, te član uredničkog odbora časopisa *Русский язык за рубежом*.

Za svoj je rad Antica Menac dobila nekoliko nagrada. Međunarodna asocijacija nastavnika ruskoga jezika i književnosti 1979. joj je godine dodijelila medalju A. S. Puškina, 1980. je dobila Nagradu grada Zagreba (za *Ukrajinsko-hrvatski ili srpski i hrvatsko ili srpsko-ukrajinski rječnik*), 1981. godine republičku nagradu »Božidar Adžija« (za *Rusko-hrvatski ili srpski frazeološki rječnik*), 2008. godine državno odlikovanje Republike Ukrajine »Za zasluge« III. stupnja (za zasluge u razvitku hrvatske ukrajinstike), a 2012. je godine odlikovana Redom Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića. 2019. joj je godine Organizacijski odbor Sedmoga hrvatskog slavističkoga kongresa dodijelio Povelju Stjepana Ivšića u znak priznanja za veliki doprinos razvoju i promicanju hrvatskoga jezikoslovlja.

Antica Menac bila je profesorica mnogim generacijama studenata rusi-

stike na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. U svojem se nastavnom radu vrlo često pozivala na odgovarajuće pojave u hrvatskom jeziku, pa se može reći da je i njezin nastavni rad sadržavao elemente kontrastivne analize koja je obilježila znanstveni rad A. Menac.

Pod njezinim su mentorstvom napisani mnogi diplomski i magistarski radovi te doktorske disertacije.

Odlaskom dvoje hrvatskih lingvista i utemeljitelja hrvatske frazeologije, Antice Menac i Josipa Matešića, naša je i europska akademska zajednica ostala bez ustrajnih, marljivih i dragih znanstvenika i profesora, bez ljudi koji su nas poticali na daljnji rad, otvarali nam znanstvene vidike. Uvijek ćemo pamtit i njihovu susretljivost i pozitivnost.

Željka Fink